గానుగెద్దు జీవితాలు

మసక మసకగా వెలుగుతున్న లైటుకింద కూచుని వాసమూర్తి యేదో చదువుకుంటున్నాడు. పక్కమీద పడుకున్న అనూరాధకు నిద్ర రావడంలేదు. మాటిమాటికి అటూ, ఇటూ దొర్లుతోంది. లైటు ఆర్పనందుకూ, ఇంకా పక్కచేరనందుకూ అనూరాధకు చిరాకుగా వుంది. యే కాసింత వెలుతురున్నా తనకు నిద్ర రాదు. వాసమూర్తి రాత్రిళ్ళు గంటల తరబడి చదువుతూ కూర్చుంటాడు. అలా చదువుతూ కూర్చోడంలో వున్న ఆనందం వాసమూర్తికే తెలియాలి. ఇట్లా నిద్రకాయడమంటే తనకు తలప్రాణం తోకకు వస్తుంది. ఇవాళ మనసు మరీ అదోరకంగా వుంది. కళ్ళుమూసి పడుకుంటే కాస్త ప్రశాంతంగా వుంటుంది; వాసమూర్తి ఇంకా ఎంత సేపు కూర్చుంటాడో ఆ లైటు దగ్గర!

'చాలా పొద్దుపోయింది. లైటు ఆర్పి పడుకోండి' అందా మన్న ఆలోచన మనసులోకి వచ్చింది అనూరాధకు. కాని అనడానికి మనసులో యేదో సంకోచం. వాసమూర్తి యేమన్నా అనుకుంటాడని కాదు. ఇవ్వాళ భోజనాలముందు వాసమూర్తితో కొంచెం ఘర్షణ జరిగింది. నిజానికి దాన్ని ఘర్షణ అనడానికి వీలులేదు. ఇద్దరు మాటామాటా అనుకుంటే అది ఘర్షణ, వాసమూర్తి నోరెత్తనేలేదు. కేవలం తనుమాత్రమే నోరు చేసుకుంది. చాలా గట్టిగా నోరు చేసుకుంది. వాసమూర్తి నోరెత్తలేదు. ఆశ్చర్యంగా తలెత్తి, తనవైపొకసారి చూచి తల దించుకున్నాడు. మనసులో ఎంత బాధ పడ్డాడో యేమో? అయినా తనకీమధ్య మరీ నిగ్రహం లేకుండా పోతోంది. కాసింతకూ, కూసింతకూ కూడా చిరాకు కలుగుతోంది, నిజానికి ఇవ్వాళ వాసమూర్తిని అంతలేసి మాటలని బాధపెట్టాల్సిన

కారణంగూడా లేదు. తను అన్నం వడ్డిస్తోంది. "యేం కూర వండావు అనూ ఇవ్వాళ?" అన్నాడు. అది ఆయన మామూలు ధోరణి. ఇంట్లో బేడలులేక పప్పుచెయ్యలేదు. ఉల్లిగడ్డల సాంబారు చేసింది. ఆమాటకు సవ్యంగా జవాబు చెప్పవచ్చు; తనలో ఏ భూతం ఆవేశించిందో ఆ క్షణాన, తారాజువ్వలా చుర్రున లేచింది తను.

అంతా అసంబద్ధ ప్రేలాపన. ఆయన అసమర్థతకీ తన దౌర్భాగ్యానికి ముడిపెట్టి నానా హంగామా చేసింది. ఆయన గమ్మున కూర్చొని, యాంత్రికంగా భోజనం ముగించాడు. తనకి అన్నంకూడా సహించలేదు. మనస్సంతా వికలమైపోయింది.

వాసమూర్తి ఏమీ జరగనట్టే, నిర్వికారంగా కూచొని చదువుకుంటున్నాడు. బహుశా అంతా మరిచిపోయి వుంటాడు. ఆ సహనం ఎట్లా అలవర్చుకున్నాడో వాసమూర్తి?

అనూరాధ రెస్ట్‌లెస్‌గా అటువైపు దొర్లింది. వాసమూర్తిని గూర్చి, ఆయన సహనాన్ని గూర్చి, ఆలోచించడానికి మనసొప్పలేదు. కిటికీలోంచి బయటకి చూచింది. రాజగోపాలంగారింట్లో ప్రకాశవంతంగా బార్‌లైట్లు వెలుగుతున్నాయి. లైట్ల కాంతిలో ఇంద్రభవనంలా ఉన్న యిల్లు. అనూరాధకు ఆ యింట్లో వున్న వస్తు సముదాయమంతా కళ్ళముందు మెదిలింది. రేడియో - ఖరీదయిన సోఫాలు - అద్దాల బీరువాలు - బీరువాలనిండా కళ్ళు జిగేలుమనే బట్టలు, పట్టెమంచాలు - పాన్పులు - ఒకటేమిటీ - అన్నీ వున్నాయి. రాజ్యలక్ష్మి అదృష్టవంతురాలు. ఆమె భర్త రెండుచేతులా సంపాదిస్తున్నాడు. వాసమూర్తిలా రాజగోపాలం ఆఫీసు గుమాస్తాకాదు. ఏదో వ్యాపారం. డబ్బుకు కొదవలేదు. బాగా అనుభవిస్తున్నాడు. పుణ్యంకొద్దీ పురుషుడన్నారు. అది రాజ్యలక్ష్మి అదృష్టం.

రాజ్యలక్ష్మిగారు ఈమధ్యే దిగారు ఆ యింట్లో. కొత్తగా యింట్లో దిగగానే ఆమె వచ్చి పలకరించింది. బెనారస్ సిల్కుచీర, మెడలో జిగేలుమనే రవ్వల నెక్లెస్, ఠీవిగా, దర్పంగా, ఇంట్లో

అడుగుపెట్టిన రాజ్యలక్ష్మిని చూచి తాను కుంచించుక పోయింది. ఆమెతో ఏం మాట్లాడాలో, ఎలా గౌరవించాలో, తెలియక తికమక పడ్డది. ఖర్మ! ఆవిడను కూర్చోబెట్టేందుకు ఇంట్లో ఒక కుర్చీ అయినా లేదు. ఎలాగో మంచం వాల్చింది. కానీ, ఆవిడ కూర్చోలేదు. ఉన్న కాసేపూ, అలాగే నిలబడి ఉంది. నిలబడే ప్రశ్నల పరంపర కురిపించింది. మీవారేం చేస్తారు? జీతమెంత? ఇంటిదగ్గర ఆస్తి పాస్తులేమన్నా ఉన్నాయా? ఇంత తక్కువ జీతంలో ఎలా సంసారం దిద్దుతున్నావ్?

అన్నీ ఇట్లాంటి ప్రశ్నలే. అన్నీ తన లేమిడిని బట్టబయలు చేసే ప్రశ్నలు. బోనులోవున్న ముద్దాయిలా సమాధానం చెప్పవలసి వచ్చింది. ప్రతి సమాధానంలోనూ, తన ఆత్మాభిమానం దెబ్బతింది. రాజ్యలక్ష్మి వెళ్ళేముందు 'అదే మా యిల్లు. రేపోసారి రండి' అన్నది. అనూరాధ మౌనంగా తలూపి, తలుపువరకు వెళ్ళి సాగనంపింది.

రాజ్యలక్ష్మి వెళ్ళగానే పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచింది. ఏం పని చెయ్యడానికి తోచలేదు. నిశ్చలంగా కూర్చొని, తన లేమిడినిగూర్చి తలపోసుకోసాగింది. ఎంత నికృష్టంగా బ్రతుకుతోంది తను. జీవితంలో సంతృప్తి, శాంతి, సుఖం - అన్నీ దూరమయ్యాయి. పెళ్ళి గాకముందు కన్న కలలన్నీ, కళ్ళముందే కరగిపోతున్నాయి. అవును. ఆరోజుల్లో - ఎంత మంచి కలలు! ఆ కలలని ఇప్పుడు జ్ఞాపకం చేసు కోవాలన్నా భయమౌతుంది. తన జీవితానికి మిగిలిందే భయం. తనకు ఎవర్ని చూసినా భయం. అంతా తన్ను న్యూనత పరుస్తారు. అవహేళన చేస్తారు. చుట్టూ - అంతా రాజ్యలక్ష్మిలాటి వారున్నారు. వారికి తనలాంటి వారిని-అవమానిస్తేతప్ప, బాధిస్తేతప్ప తృప్తిలేదు.

మొన్న ఆ నాగరాజ్యం కూడా అలాగే మాట్లాడింది. ఆవిడ భర్త కంట్రాక్టరు. కూలీల కడుపులుకొట్టి, పాపిష్టి డబ్బు కూడ బెట్టాడు. ఆడబ్బు చూచి నాగరాజ్యం అతిశయం. డబ్బులేనివాళ్ళు, ఆవిడ దృష్టిలో హీనాతిహీనం. వాళ్ళను అవమానించి, బాధపడు

తుంటే చూడటం ఆవిడ ఆనందం! ఆవిడ నోరు కదిపితే బాణాల్లాటి మాటలు, ఎదుటి మనిషి గిలగిల తన్నుక చావాలి. బాణం దెబ్బకు పక్షి పడితే వేటగాడు చూచి ఆనందించినట్లు ఆనందిస్తుంది.

ఒక్క రైకు ఏం తోస్తుంది ఇంట్లో? రేడియో కొనలేకపోయాడా మీ ఆయన? బోసిమెడన ఎలా వుంటున్నావమ్మా, వంటిపేట గొలుసన్నా చేయించుకోలేకపొయ్యావ్?

ఇలా సాగింది ఆవిడ ధోరణి. నగలూ, రేడియోలు కొనగల స్తోమత తన భర్తకుందో లేదో నాగరాజ్యానికి తెలుసు. తెలిసీ, తన దౌర్భాగ్య స్థితిని ఎత్తిచూపడం ఆవిడ లక్ష్యం.

ఇట్లాంటి సంఘటనలు జరిగితే తనకు పుండుమీద కారం జల్లినట్లుంది. అనుకోకుండానే వాసమూర్తిమీద ఏవగింపు కలుగుతుంది. నాగరాజ్యం భర్తలాగ, వాసమూర్తి కంట్రాక్టరు అయివుంటే బాగుండును. రాజ్యలక్ష్మి భర్తకులాగ వ్యాపారంవున్నా బాగుండును. కానీ వాసమూర్తి కేవలం గుమస్తా. గుమస్తా అయినందుకు వాసమూర్తిమీద గొంతుదాక కోపంవస్తుంది. ఆ కోపాన్ని, అంతరాంతరాల్లో అణగార్చడం చేతకాదు. అందుకే అడపా దడపా విరాకు, కోపం, అసహ్యం, అన్నీ వాసమూర్తిమీద కుమ్మరిస్తుంది.

అనూరాధ కళ్లు తెరచి వాసమూర్తివైపు చూచింది. చదవడం చాలించి, గోడకి చేరగిలబడి సిగరెట్టు పీలుస్తున్నాడు. భోజనాలదగ్గిర తను చేసిన ధూం, ధాంను గురించి ఆలోచిస్తున్నాడేమో! నిజంగా వాసమూర్తేకారణమా తన స్థితికి? వాసమూర్తి దోషమేముంది ఇందులో? అంతాతనరాత! పూర్వజన్మసుకృతం. మనసు వికలమై-నిష్కారణంగా వాసమూర్తిమీద పడుతుంది తను. అనూరాధ భారంగా నిట్టూర్చి కళ్లు మూసుకుంది. కాసేపట్లో నిద్రలోకి జారింది.

వాసమూర్తి గోడకి చేరగిలబడి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. మనసులో తెరపిలేని ఆలోచనలు. అందాకా పుస్తకం చదువుతూ

కూర్చున్నాడు. కానీ - ఒక్కముక్కా బుర్రకెక్కలేదు. వూరికే పేజీలు తిప్పుతున్నాడు. మాటిమాటికీ అనూరాధ కళ్ళముందు మెదులుతోంది. అవును. అనూరాధ తనకి ఒక సమస్య అయి పోయింది. తల బ్రద్దలు కొట్టుకున్నా తెగని సమస్య!

ఇవ్వాళ తను నిజంగా స్తంభీ భూతుడయ్యాడు. అంతరాంత రాల్లో పశుత్వం విజృంభించింది. కుతికెదాకా వచ్చింది. మళ్ళీ తమాయించుకున్నాడు. అనూరాధ అవివేకంగా ప్రవర్తిస్తే, సభ్యతా, సంస్కారమున్న తనూ అలా ప్రవర్తించడమేమిటి? తను ఓరిమి వహించడం మంచిది. ఈ ఆలోచనతోనే అవాక్కయిపోయాడు.

కాని ఇవాల్టి సంఘటన మొదటిదికాదు, ఇకమీదట అనూరాధ ఇట్లా ప్రవర్తించదు అన్న నమ్మకం లేదు. ఈ అశాంతి-అలజడి-ఎన్నాళ్ళని భరించగలడు? జీవితంపట్లా, తనపట్లా, అసంతృప్తి తప్ప అనూరాధకి మరొకటిలేదు. ప్రతిక్షణం సాపుగా అనూరాధ ఆ విషయం వ్యక్తపరుస్తూనే వుంది.

తను అసమర్థుడు. తనమూలాన అనూరాధకి అన్నీ కష్టాలే. బ్రతుకులో సుఖంలేదు. శాంతిలేదు. ప్రపంచంలో అంతా సుఖపడి పోతున్నారు. ఒక్క అనూరాధ తప్ప! దానికి కారణం తను!!

వాసమూర్తి సిగరెట్టు వెలిగించాడు. కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. ఇట్లాంటి అనూరాధతో-తను జీవితం గడపాలి. తను ఆశించింది ఈ జీవితంలో ఈషణ్మాత్రమూ లభ్యంకాదు. తనకు లభ్యమయ్యేది కేవలం శారీరక సౌఖ్యం. ఆ సౌఖ్యాన్ని డబ్బు తీసుకొని పంచేవాళ్ళు చాలామంది వున్నారు.

కాని తను ఆశించింది వేరు. హార్దికమూ, అనురాగమిళితమూ, అయిన దాంపత్యసౌఖ్యం కావాలి. అది లోపించింది తన జీవితంలో. దానికోసం అనూరాధకు తను ప్రతిఫలం చెల్లించాలి. కానీ తనకు అది సాధ్యంకాదు.

ఏముంది తన చేతుల్లో? వందయాభై రూపాయలకు అమ్ముడుపోయిన బానిస తను. బంగళాలూ, కార్లూ, ఏమీలేవు. ఇకముందు వుంటాయన్న భరోసా లేదు. గొర్రెతోక జీవితం. దీనిలో ఎదుగూ, బొదుగూ ఆశించడానికే ఆస్కారంలేదు. అవును. అనూరాధలో కూడా మార్పు వుండదు. ఆవిడకు ఎప్పుడూ అసంతృప్తిగా వుంటుంది. అనూరాధ కోరుకున్నవి ఈ జీవితంలో ఏమీ దొరకవు.

వాసమూర్తి గొంతుకలో ఏదో ఉండలా అడ్డుపడ్డది. జీవితమే నిస్సారంగా కన్పిస్తోంది. అనూరాధకు కావలసింది తనుకాదు. తనిచ్చే సౌఖ్యాలు కావాలి. ఆ సౌఖ్యాలు లభ్యంకాక తనపట్ల అసంతృప్తి.

అనూరాధ-తన్నుకాక-మరొకరిని పెండ్లాడవలసింది. ఆవిడకు జీవితం మూడుపువ్వులు ఆరుకాయలుగా వుండేది. ఆవిడ దురదృష్టం అలా జరగలేదు. 'మ్యారేజెస్ ఆర్ మే డిన్ హెవెన్.' నిజమే కాబోలు.

వాసమూర్తి దృష్టిలో గతం మెదిలింది. ఏ పరిస్థితుల్లో అనూరాధకూ, తనకూ ముడిపడ్డదో వాసమూర్తికి తెలుసు. అనూరాధ తండ్రి అనూరాధ కోసం ఖరీదైన వరుణ్ణి, కారు చౌకలో తేవాలని ఎంతగానో ప్రయత్నించాడు. ఆడపిల్లల తండ్రులకున్న ఆశే ఆయనకూ వుండేది. డాక్టరునో, ఇంజనీరునో—అనూరాధకోసం సంపాదించాలని ప్రయత్నం. చేతిలో వున్నది పదివేలు. ఆయనకున్న ఆశకూ, ఆ డబ్బుకూ ఎక్కడా లంకె కుదరలేదు. పదేళ్ళ ప్రయత్నం తర్వాత "దీనికా రాతలేదు. అందుకే కలిసి రాలేదు" అని అంతా అనూరాధ రాతమీద త్రోసి-తన సంబంధం నిశ్చయించాడు.

తనకూ—అనురాధకూ రాసిపెట్టి వున్నదేమో! తనంటే యిష్టం లేని అనూరాధ—తనపాలిట పడ్డది. తన జీవితాన్ని నరకతుల్యం చెయ్యడానికి సిద్ధపడుతోంది!

అనూరాధకి తనంటే ఇష్టంలేదు. తనంటే ఇష్టంలేని అనూరాధ— తన కిష్టంలేదు. చిత్రం! ఇష్టాల ప్రసక్తి లేకుండానే-తమ

దాంపత్యం సాగిపోతుంది. అవును. అది ఇలా సాగిపోతూనే వుంటుంది. తనంటే ఎంత యిష్టం లేకపోయినా—అనూరాధ తన్ను విడిచి పోలేదు. ఎక్కడికి పోతుంది? పొట్ట పోషించుకునేందుకు—చదువూ—ఆస్తీ—ఏమీలేవు. ఏమీలేకుండా యేం చేస్తుంది? తనే మగవాడయి వుండీ—సంకటావస్థలో పడుతున్నాడు. ఒకటి రెండు సార్లు—దీనికి యేదో పరిష్కారం ఆలోచించాలనుకున్నాడు. యేమిటి పరిష్కారం?

అనూరాధతో స్పష్టంగా చెప్పాలి. "మనసులో ఇష్టంలేని దాంపత్యం వ్యభిచారంకన్నా ఘోరం. విడిపోవడం—నీకూ, నాకూ యిద్దరికీ శ్రేయస్కరం."

ఈ మాట తన నోటంట అనూరాధ వింటే—ఇల్లెగిరిపోయేట్లు ఏడుస్తుంది కాబోలు. ఏడుస్తూనే "మీరంటే నాకు ఇష్టంలేదని ఎవరన్నారు? అంతా వట్టి అబద్ధం. అన్నీ మీరే కల్పించుకొంటున్నారు." సందేహంలేదు. ఈ మాటలే వస్తాయి అనూరాధ నోటంట. బ్రతుక్కి గ్యారంటీలేని ఏ ఆడదయినా ఆ మాటే అంటుంది. ఏం చెప్పగలడు తను? అనూరాధతో అవసరం లేకుండా ఏకపక్ష నిర్ణయం చేస్తే సంఘం ఇచ్చే తీర్పుకు తను తట్టుకోగలడా? అనూరాధని. సీత, సావిత్రిలాంటి పతివ్రతల కోవలోకి చేర్చి—తన్ను కేవలం—ఒక రాక్షసుడి కింద జమకడుతుంది సంఘం. అగ్గిలాంటి ఇల్లాలిని అన్యాయంగా వదిలివేశాడంటుంది. తను ఏం జవాబు చెప్పగలడు? ఋజువేమిటి? హృదయంలో వున్న గాయాల్ని యెలా చూపగలడు?

లేదు. దీనికి పరిష్కార మార్గంలేదు. ఇష్టమున్నా లేకపోయినా కాపురం సాగించి తీరవలసిందే. అనూరాధ—తను ఇద్దరూ వలలో చిక్కుకున్న చేపలు. ఎంత గింజుకున్నా వల వదలిపోలేరు. బలమైన వల! ఛేదించ శక్యంకాని వల! జీవితాంతం—విలవిలా గింజుకు చావాలి!

ఆలోచనలతో వాసమూర్తి తల వేడెక్కింది. లేచి నిల్చున్నాడు. అనూరాధ పడుకుని నిద్రపోతోంది. పైట పక్కకి తొలగింది. ఎత్తయిన రొమ్ములు, ఉచ్ఛ్వాస, నిశ్వాసాలకు కిందికీ పైకీ లేస్తున్నాయి. వాసమూర్తి లైటు ఆర్పి, మంచం దగ్గరికి వెళ్లాడు. పట్టుకోవడానికి అనూరాధని కొంచెం పక్కకి వత్తిగించాడు. స్పర్శకు అనూరాధకు మెలుకువ వచ్చింది. ఇటువైపు తిరిగి మత్తుగా, వాసమూర్తిమీద చెయ్యివేసింది. కిటికీలోంచి ఈదురుగాలి వీస్తోంది. వాసమూర్తి అనూరాధని దగ్గరికి తీసుకున్నాడు. వెచ్చటి స్పర్శ! కాసేపు ఆ హృదయాలలోని అశాంతి, అలజడి – అన్నీ మాయమయ్యాయి.

— —